

відповідних завдань до них. Важливим є визначення спільних для різних освітніх галузей понять (час, простір, явище, факт тощо), тем (наука, освіта, дослідження, значення та ін.), проблем (причини, наслідки, відкриття, війни, суспільні протиріччя, зміни, які охоплюють різні сфери людської діяльності тощо). Проте ці приклади не мають системного характеру.

Ми дійшли висновків, що інтеграція громадянської та історичної, інших галузей шкільної освіти є важливою передумовою ефективності нової навчальної літератури, необхідної для забезпечення гармонійного розвитку школярів/школярок. На часі концептуалізація взаємодії інтеграції та підручникотворення, обґрунтування підходів до формування змісту нових інтегрованих курсів, класифікація наявного наукового-методичного доробку з проблематики освітньої інтеграції, що, насамперед, слугуватиме теоретичною основою для конкретних наукових досліджень.

Особливості конструювання інтегрованих завдань з історії

*П. В. Мороз,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

У ході дослідження теми «Методичні засади і технології інтегрованого навчання історії в гімназії» було визначено особливості конструювання інтегрованих завдань з історії. Встановлено, що інтегровані завдання є невід'ємним складником інтегрованого навчання, оскільки вони є ключовим інструментом для досягнення освітніх результатів.

На основі узагальнення наукових розвідок ми дійшли до висновку, що під поняттям «інтегроване завдання» в контексті навчання історії слід розуміти педагогічно сконструйовану навчальну проблемну ситуацію або завдання, що передбачає комплексне використання знань, умінь та навичок, здобутих під час вивчення різних предметів та особистісного досвіду з метою формування в учнів ключових компетентностей, системного типу мислення, цілісних та різнобічних уявлень про події, явища, процеси суспільного життя в різні історичні періоди.

Визначено основні методичні вимоги до формулювання інтегрованих завдань з історії як-от: 1) відповідність модельній навчальній програмі та меті уроку; 2) конкретність, логічність та лаконічність; 3) досяжність у виконанні учнями самостійно чи за допомогою/під керівництвом учителя; 4) відсутність в умові завдання явного підказування; 5) оптимальна кількість інтегрованих завдань на уроці та в підручнику відповідно до віку та відведеного навчального часу; 6) врахування при розробленні завдань вікових особливостей учнів, їхніх потреб та пізнавальних можливостей; 7) створення системи інтегрованих завдань, що передбачає оптимальне поєднання різних форм навчання учнів (індивідуальної, парної, групової та фронтальної) та залучення їх до різних видів діяльності.

Встановлено, що при розробленні інтегрованих завдань обов'язково слід враховувати зміст і очікувані результати уроку. Це означає, що завдання мають бути спрямовані на досягнення конкретних навчальних цілей та вимог модельної навчальної програми.

З'ясовано, що використання у конструюванні інтегрованих завдань візуальних засобів, таких як фотографії, малюнки, історичні реконструкції, історичні карти, відео, графіки та інші візуальні матеріали, допомагає зробити навчальний матеріал більш доступним та зрозумілим для дітей цифрового покоління.

Обґрунтовано, що розробляючи систему інтегрованих завдань, важливо враховувати особливості дітей цифрового покоління. Водночас ефективними є методи інтерактивного навчання – залучення учнів до діалогу, дискусій та співпраці.

Підручник «Досліджуємо історію та суспільство» як засіб формування міжпредметних понять і вмінь учнів

*Г. В. Сєрова,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Системна трансформація освітнього процесу відповідно до стратегії Нової української школи передбачає модернізацію змісту і методології навчання. На основі узагальнення наукових розвідок ми дійшли висновку, що запровадження інтегрованого підходу в шкільній освіті, задекларованого у Державному стандарті базової середньої освіти, є основою конструювання цілісного освітнього процесу і розв'язання актуальних освітніх завдань, зокрема у навчанні історії та громадянської освіти.

Прикладом реалізації такого підходу є модельна навчальна програма інтегрованого курсу для 5–6 класів «Досліджуємо історію і суспільство», розроблена співробітниками відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України.

У ході дослідження доведено, що структура і зміст курсу забезпечує опанування учнями міжпредметними категоріями та поняттями для досягнення очікуваних результатів у навчанні учнів історії та громадянської освіти.

Визначено потенціал підручника інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» у формуванні міжпредметних понять та умінь учнів 5 класу, який розкривається через проблемно-тематичний підхід до відбору і структурування навчального змісту, підібрані оптимальні види активностей учнів, міжпредметні пізнавальні завдання/запитання. Так, явища суспільного життя минулого й сьогодення, позначені міжпредметними поняттями, розглядаються в одному тематичному блоці (розділі курсу, параграфі, на уроці) з урахуванням особливостей методів дослідження окремих наук: історії, філософії, політології, правознавства. Об'єднання інформації навколо визначених міжпредметних для галузі широких категорій та ідей створює